

שנית גדולה *Lythrum salicaria* - פורחת בגדות נחלים (אוגוסט 2016).

כתבה: ערגה אלוני

שנית גדולה *Lythrum salicaria* משתייכת למשפחת הכופריים שנכללים בה בארץ שני סוגים בלבד: **אמניה ושנית**. המין **שנית גדולה**, שבית גידולו שהוא גדות הנחלים, זכה לחיוניות וניראות מרשימה אודות לתפרחות ארוכות בעלות פרחים ארגמניים ויפים. **בשנית גדולה** קיימת שונות מורפולוגית שבאה לביטוי בצורת העלה ובמידת שעירות הצמח במקומות שונים. לצורות השונות ניתנו מספר שמות. אולם הוכח שכולם הם המין **שנית גדולה** ולא מינים נפרדים. השמות השונים הם למעשה נרדפים לשם המדעי התקף.

שנית גדולה. צילום: ערגה אלוני ©

מימין ובמרכז - שנית גדולה בגדות נחל אלכסנדר; משמאל - שיח שנית פורח במיכל מים בגינה

לצפייה מיטבית - לחצו על התמונות

שנית גדולה הוא שיח רב-שנתי הגדל בקרקעות לחות, בעיקר בחברת צמחים המאכלסים את החגורה הראשונה של גדות נחלים ושולי מעיינות, יחד עם **ערברבה, ערבה, אשל, דבשה לבנה** ואחרים. השיח גבוה מגיע לגובה של 1-2 מ'. הענפים זקופים ומעוצים, מצולעים בעלי ארבע צלעות, עטורים בכסות שער קצר. העלים פשוטים מחודדים יושבים נגדית על הגבעול. במקום חיבורים לגבעול, מצוי לעיתים כתם בגוון סגול חום. שפת העלה תמימה וכיסוי עדין של שערות קצרות מכסה את שני צדי העלה. רשת עורקים בולטת מחלקת את העלה סימטרית לשניים. העורקים המשניים המסתעפים מהציר המרכזי, מתלכדים לעורק היקפי המקביל לשפת העלה.

שנית גדולה. צילום: ערגה אלוני ©

מימין - גבעול מרובע ועלים נגדיים; משמאל - העלה והגבעול שעירים

לצפייה מיטבית - לחצו על התמונות

הצמח שופע בתפרחות שיבולת בולטות, היושבות בקצה גבעולים זקופים. הפרחים גדולים וצפופים הנפתחים בהדרגה מלמטה כלפי מעלה. הפרחים כמעט נכונים בעלי סימטריה דו צדדית, צבעם ורוד סגול. עלי הגביע 5-6 מאוחים לצורת גליל שעיר בעל 7-12 צלעות. הגביע מסתיים בשיניים צרות ארוכות. 5-6 עלי הכותרת מוארכים ומפורדים. במרכז כל עלה

פס-אורך בצבע סגול ארגמן כהה. האבקנים מספרם 12 הם מעורים לבסיס, זיריהם ורודים והם מסודרים בשתי קומות קצרים וארוכים. האבקנים הארוכים יוצרים גרגרי אבקה גדולים ירוקים בעוד האבקנים הקצרים הם בעלי גרגרי אבקה קטנים מהם וצבעם צהוב. השחלה תחתית בת שתי מגורות עמוד העלי בעל צלקת עגולה.

שנית גדולה. צילום: ערגה אלוני ©

מימין - התפרחת שיבולת בקצה הענף; במרכז - הפרחים בשיבולת נפתחים בסדר מלמטה כלפי מעלה; משמאל - פרחים בהגדלה, האבקנים ארוכים מעמודי העלי
לצפייה מיטבית - לחצו על התמונות

האבקת הפרחים נעשית ע"י חרקים בעלי חדק מספיק ארוך המאפשר גישה לצוף המצטבר בתחתית צינור הכותרת. אלה הם בעיקר דבורים ופרפרים אשר אוספים צוף. גרגרי האבקה נדבקים ומועברים לפרחים אחרים. אולם הפריית הפרח היא תוצאה של האבקה זרה ותיתכן רק בהתאמה בין אורך העלי לאורך האבקנים של פרחים מפרט אחר, שבו גובה המאבקים יחסית לצלקת זהה לגובה עמוד העלי בפרח המואבק. תופעה מוכרת בשם **הטרוסטיליה**, כלמור שוני באורך העלי בפרחים הנמצאים על פרטי צמח שונים. הפרי הלקט מאורך יבש אשר נפתח בשתי קשוות, ומכיל המוני זרעים. הזרעים שעירים המכילים ריר דביק. הזרעים נדבקים ליצורים חיים ומופצים למרחק. הנביטה יעילה, והיא תתקיים רק כאשר הזרעים גלויים לאור. רבייה וגטטיבית של הצמח מתקיימת כאשר ענפים של הצמח שרועים על פני הקרקע. הם משרישים ומתפתחים לצמח חדש שהוא אותו קלון.

שנית גדולה. צילום: ערגה אלוני ©

מימין - פרח ושני הלקטים; במרכז - הטרוסטיליה, עמודי העלי נמוכים, שתי קומות עליונות של אבקנים. קבוצה נמוכה וקבוצה גבוהה; משמאל - דבורה מבקרת בפרח לצפייה מיטבית - לחצו על התמונות

שנית גדולה אהובה על דבוראים בהיותה צמח צוף חשוב לדבורת הדבש ולמינים אחרים של דבורי בר. בצפון אירופה הצמח מכסה שטחים נרחבים בצפיפות אשר משמשים מקור חשוב לחרקים אוספי צוף. הצמח עמיד לשריפות. לאחר שריפה המכלה את הצמח, נותרים חלקים תת קרקעיים חיים והם מתחדשים לאחר שריפה. כמו כן ידוע שהצמח בעל עמידות לחומרים קוטלי עשבים, זאת בשל התכונה להתחדש מניצנים שבקרקע.

הצמח ידוע גם כצמח פולש. צמחי **שנית** הובאו מאסיה לאמריקה הצפונית כצמח נוי, בתחילת המאה ה-19. הצמח זלג מהגינות לאזורים לחים. היום הוא פולש המאכלס תעלות ומעברי מים, סותם מעברי מים, משתלט על צמחיית הגדות ופוגע בחי. עם זאת, בארצות רבות באסיה הצמח משמש כצמח-נוי בגינון, בעיקר בקרקעות כבדות. בסין הוא נשתל כצמח נפוץ וחשוב בגנים ציבוריים בערים.

שנית גדולה מוכרת כצמח מרפא. ברפואה העממית הוא משמש לעצירת דימומים, והוא מומלץ לטיפול נגד דיזנטריה. הוא משמש לעצירת שלשול, ומומלץ גם לשימוש בהסרת עור קשה. הצמח שימש בעבר לעיבוד עורות, בשל הימצאות טאנינים בריכוז גבוה בצמח, הטאנינים נקשרים לחלבון וגורמים לשינוי במבנה המרחבי שלהם. מה שמקל על עיבוד העור.

בארץ נפוץ הצמח בעיקר בגדות נחלים וביצות בחבל הים תיכוני, אך הוא מצוי גם לאורך

בקעת הירדן. תפוצתו העולמית רחבה והפצת זרעיו יעילה.

ספרות:

זהרי מ 1978 כל עולם הצמחים. עם עובד.

Edwards KR Adams MS and Kvet J 1995 Invasion history and ecology of *Lythrum salicaria* in North America. In: Pysek P et al. (eds.) Plant invasions: general aspects and special problems. SPB Academic Publishing, Amsterdam, pp. 161-180.

Galatowitsch SM Anderson NO and Ascher PD 1999 Invasiveness in wetland plants in temperate North America. *Wetlands* 19(4): 733-755.

Mullin BH 1998 The biology and management of purple loosestrife *Lythrum salicaria*. *Weed Technology* 12 (2): 397-401.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני ע 2016 שנית גדולה *Lythrum salicaria* - פורחת בגדות נחלים (אוגוסט 2016). "פורחים עכשיו", כתב-עת "כלנית" מספר 3.
[/https://www.kalanit.org.il/lythrum-salicaria](https://www.kalanit.org.il/lythrum-salicaria)